

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

Rīgā

2005. gada 31. augustā

Par atteikšanos apturēt 2005. gada 26. augusta Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas tiesneses lēmuma civillietā Nr. C 31249605,2496/05 un 2005. gada 29. augusta Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmuma civillietā Nr. C 31247205, 2472/05 izpildi

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas rīcības sēdes priekšsēdētājs Aivars Endziņš, tiesneši Ilma Čepāne, Juris Jelāgins, Gunārs Kūtris un Andrejs Lepse,

rīcības sēdē izskatījusi lietas Nr. 2005-12-03 “Par Ministru kabineta 2005. gada 11. janvāra noteikumu Nr. 17 “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām”” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam” un lietas Nr. 2005-20-01 “Par 2005. gada 9. jūnija likuma “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām”” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam” materiālus, kā arī Jura Jaunzema un Tatjanas Čerkovskas (turpmāk — Iesniedzēji) 2005. gada 29. augusta lūgumu,

konstatēja:

1. Satversmes tiesā izskatīšanai tiek sagatavota lieta Nr. 2005-12-03 “Par Ministru kabineta 2005. gada 11. janvāra noteikumu Nr. 17 “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām”” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam” un lieta Nr. 2005-20-01 “Par 2005. gada 9. jūnija likuma “Grozījumi likumā “Par

nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām”” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.un 105. pantam”.

2. 2005. gada 29. augustā Iesniedzēji griezušies Satversmes tiesā ar lūgumu pieņemt lēmumu, kas apturētu Zemgales priekšpilsētas tiesas tiesneses I.Zaļās 2005. gada 26. augustā pieņemtā lēmuma (civillietā Nr. C 31249605,2496/05) un tiesneša Z.Strazda 2005. gada 29. augustā pieņemtā lēmuma (civillietā Nr. C 31247205, 2472/05) izpildi. Lēmumos tiek uzdots tiesu izpildītājam piecu dienu laikā atbilstoši Latvijas civilprocesuālajiem likumiem aprakstīt un novērtēt atsavināmo nekustamo īpašumu, pieaicinot Latvijas Republikas Kultūras ministrijas pilnvaroto pārstāvi, bijušo nekustamā īpašuma īpašnieku, kā arī trīs ekspertus pēc pušu savstarpējās vienošanās.

Iesniedzēju lūgums pamatots ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas otro teikumu. Lūgumā norādīts, ka Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas tiesneši nepamatoti atteikušies piemērot Civilprocesa likuma 214. panta 4. punktu, Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešo daļu un apturēt tiesvedību līdz brīdim, kad Satversmes tiesa pieņems spriedumu lietā Nr. 2005-12-03 un lietā Nr. 2005-20-01. Tiesa esot izteikusi “savu viedokli par Civilprocesa likuma 214. panta 4. punktu, norādot, ka šajā punktā noteiktais tiesas pienākums apturēt tiesvedību attiecoties tikai uz prasītāju lietā”, savukārt Iesniedzēji šajās civillietās esot atbildētāji. Iesniedzēji arī norāda, ka šāda Zemgales priekšpilsētas tiesas tiesnešu rīcība, tiem lēmumus pieņemot uz apstrīdētu normatīvo aktu pamata, novedīsot pie tā, ka Satversmes tiesas spriedums var kļūt bezjēdzīgs.

secināja:

1. Satversmes tiesas likuma 19.² panta piektā daļa noteic: “Konstitucionālās sūdzības (pieteikuma) iesniegšana neaptur tiesas nolēmuma izpildi, izņemot gadījumus, kad Satversmes tiesa lēmusi citādi”. Šī norma ir interpretējama kopsakarā ar minētā panta otro daļu, kā arī ar Satversmes tiesas likuma 19.¹ pantu par tiesas pieteikumu par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā. 19.² panta otrā daļa paredz, ka “konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt minētās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (sūdzība augstākai institūcijai vai augstākai amatpersonai, sūdzība vai prasības pieteikums vispārējās jurisdikcijas tiesai u.c.) vai arī tādu nav”.

Konstitucionālā sūdzība ir veidota kā subsidiārs tiesību aizsardzības līdzeklis un Satversmes tiesas likumā paredzēta vienlaikus ar tiesas pieteikuma institūtu. Konstitucionālā sūdzība un tiesas pieteikums Satversmes tiesai ir savstarpēji saistīti institūti. Likumdevējs prezumējis, ka gadījumos, ja attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā piemērojamā tiesību norma aizskar Satversmē noteiktās pamattiesības, tiesa, apturot tiesvedību, pati vērsīsies Satversmes tiesā. Šāda iespēja tiesai vēl arvien pastāv civillietā Nr. C 31249605, 2496/05 un civillietā Nr. C 31247205, 2472/05.

2. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas pirmā teikuma mērķis visupirms ir novērst iespēju, ka personas, kuras neapmierina nolēmums attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā, izmantotu konstitucionālo sūdzību kā sprieduma izpildes novilcināšanas līdzekli. Savukārt minētās daļas otrais teikums vērst uz to, lai nodrošinātu personas tiesību aizsardzību gadījumos, kad nolēmuma izpilde attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu radīt būtisku kaitējumu pieteikuma iesniedzējam. Arī Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa citastarp paredz: “ja tiesību aizsardzība ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nevar novērst būtisku kaitējumu sūdzības iesniedzējam, Satversmes tiesa var lemt par sūdzības (pieteikuma) izskatīšanu, pirms ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi.”

Satversmes tiesas likuma 19.¹ un 19.² pantā likumdevējs ir vienlaikus iestrādājis divus atšķirīgus principus personas pamattiesību aizsardzībai un procesuālās ekonomijas nodrošināšanai. Šo abu principu izlīdzsvarošana katrā konkrētā gadījumā ir Satversmes tiesas uzdevums.

No vienas puses, Satversmes tiesa konstitucionālās sūdzības kārtībā konkrētajā lietā iesaistās tikai pēc tam, kad citai tiesai dota iespēja izmantot visas tās rīcībā esošās iespējas aizstāvēt pieteikuma iesniedzēja pamattiesības. No otras puses, ja Satversmes tiesā ir ierosināta lieta pēc personas konstitucionālās sūdzības, tiesvedība attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā ir apturama. Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas otrais teikums paredz, ka “lietas ierosināšana Satversmes tiesā liedz attiecīgās civillietas, krimināllietas vai administratīvās lietas izskatīšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā līdz Satversmes tiesas sprieduma pasludināšanas brīdim”.

Minētajai normai korespondējošās normas procesuālajā likumdošanā ir atšķirīgas. Administratīvā procesa likuma 273. panta 3. punkts vispārīgi paredz, ka “tiesa aptur tiesvedību, ja: [...]lietas izskatīšana nav iespējama, iekams nav izlemta cita lieta tiesā vai iestādē”. Savukārt Civilprocesa likuma 214. panta 4. punkts uzliek tiesai pienākumu apturēt tiesvedību lietā tikai tad, ja “Satversmes tiesa ir ierosinājusi lietu sakarā ar **prasītāja (pieteicēja)** konstitucionālo sūdzību”. Minēto normu nedrīkst interpretēt šauri gramatiski, bet gan sasaistē ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas otro teikumu, Latvijas Republikas Satversmes 85. un 92. pantu, kā arī vispārējiem tiesību principiem. Turklāt vispārējās jurisdikcijas tiesai pastāv iespēja arī apstrīdēt Civilprocesa likuma 214. panta 4. punktu Satversmes tiesā, ja tā uzskata, ka šis punkts neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai (aktam).

3. Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas otrais teikums neuzliek pienākumu nekavējoties apturēt tiesvedību attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā. Tas liedz izskatīt attiecīgo lietu, tas ir, izlemt to attiecīgajā instancē līdz galam, ja šāds nolēmums skar Satversmes tiesas lietas ietvaros izskatāmos jautājumus. Minētā norma neliedz veikt atsevišķas procesuālās darbības, kas varētu sekmēt procesuālo ekonomiju attiecīgajā lietā, ciktāl tās nepadara neiespējamu personas pamattiesību aizsardzību Satversmes tiesas lietā.

Katrā konkrētajā lietā attiecīgajai tiesai jāizšķir, kādas procesuālās darbības ir saprātīgi veikt līdz tiesvedības apturēšanai lietā. Satversmes tiesas pienākums ir apturēt tikai tādus nolēmumus, kas var būtiski aizskart pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, kuru aizsardzībai ierosināta lieta Satversmes tiesā, vai kas var padarīt Satversmes tiesas procesu bezjēdzīgu.

4. Lai nodrošinātu Satversmes tiesas likuma 19.² un 19.¹ pantā iestrādāto principu līdzsvaru, Satversmes tiesai ir jāatturas no iejaukšanās konkrētās civillietas gaitā, dodot iespēju vispārējās jurisdikcijas tiesai izvēlēties piemērotāko rīcības modeli konkrētajā lietā. Savukārt gadījumā, ja vispārējās jurisdikcijas tiesa patiešām neievērotu Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas otrā teikuma prasības un, izspriežot lietu, taisītu nolēmumu, kas var būtiski aizskart pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, kuru aizsardzībai ierosināta lieta Satversmes tiesā, Satversmes tiesa var lemt par attiecīgā nolēmuma izpildes apturēšanu.

Ņemot vērā iepriekšminēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 19.¹, 19.² un 26. panta pirmās daļas trešo teikumu

nolēma:

1. Atteikties apturēt 2005. gada 26. augusta Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas tiesneses lēmuma civillietā Nr. C 31249605,2496/05 un 2005. gada 29. augusta Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmuma civillietā Nr. C 31247205, 2472/05 izpildi.

2. Nosūtīt rīcības sēdes lēmumu konstitucionālās sūdzības iesniedzējiem un Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesai.

3. Nosūtīt rīcības sēdes lēmumu publicēšanai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

Lēmums nav pārsūdzams.

Rīcības sēdes priekšsēdētājs *A.Endziņš*